

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 3 สรุปผลได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา-3 ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน
2. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชุดคือ แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 3 โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ถ้ามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบตรวจคำตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 ถ้ามเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating

Scale)

ตอนที่ 3 ถามเกี่ยวกับปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ของครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended)

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 3 ชั้น 1 ชุด ซึ่งผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับแบบสอบถามเพื่อทำการเก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์ครูสังคมที่เป็นตัวอย่างประชากร

2. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 3 ตัวอย่างประชากร มี 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เป็นตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทำแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 360 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 325 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.28 กลุ่มที่ 2 เป็นตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ซึ่งได้จากตัวอย่างประชากรในกลุ่มที่ 1 จำนวน 15 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวมตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลส่วนที่เป็นแบบสอบถามด้วยตนเองบางส่วนและส่งทางไปรษณีย์บางส่วน ส่วนที่เป็นแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

นำข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ มาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มาแจกแจงความถี่หาค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำข้อมูลเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 4 ซึ่งเป็นแบบปลายเปิดมาจัดลำดับความถี่ แล้วนำเสนอในรูปความเรียง

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละแล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

สรุปผลข้อมูลจากแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 3 จำนวน 325 คน เป็นชาย 142 คน หญิง 183 คน ส่วนใหญ่มีวุฒิสองступปริญญาตรี ในสาขาวิชาเอกสังคมศึกษา และมีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 11-15 ปี ระดับชั้นที่ครูสังคมศึกษาทำการสอน คือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่มุ่งความสนใจมากและสนใจพอควรต่อการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและส่วนใหญ่ไม่เคยรับการอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ครูส่วนใหญ่สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษามาใช้ในการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยได้ปานกลาง

ตอนที่ 2 สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของครู
สังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 3

1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน จากการวิจัยพบว่า

ครูสังคมศึกษาปฏิบัติมากในด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอนสังคมศึกษา การจัดเนื้อหาวิชา
สังคมศึกษา การวัดและประเมินผล ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นครูสังคมศึกษาปฏิบัติ
น้อย เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านปรากฏดังนี้

การกำหนดวัตถุประสงค์ ครูสังคมศึกษาปฏิบัติมากในเรื่องต่อไปนี้ คือ การกำหนด
ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะและปัญหาวัฒนธรรมไทย มีความสามารถในการ
วิเคราะห์ปัญหาวัฒนธรรมไทย สามารถเสนอแนววิสัยแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย มี
ความตระหนักในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย มีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย มีค่านิยมใน
ทางปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย แต่ปฏิบัติน้อยเพียงข้อเดียว คือ การกำหนดให้นักเรียน
มีทักษะกระบวนการ 9 ขั้นตอน

การจัดเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ครูสังคมศึกษาปฏิบัติมากในเรื่องต่อไปนี้ คือ
สอดแทรกในทุกบทเรียน สอดแทรกเมื่อมีความสัมพันธ์กับเรื่องที่สอน จัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
ของหลักสูตร จัดให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน นำปัญหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย
ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทั่วประเทศมาสอน แต่ปฏิบัติน้อยในเรื่องต่อไปนี้ คือ นำมาสอนเฉพาะปัญหา
เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นเท่านั้น และนำมาสอนเมื่อมีเวลาเหลือพอ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูสังคมศึกษาปฏิบัติมากในเรื่องต่อไปนี้
คือ ครูซักถาม แล้วให้นักเรียนตอบเกี่ยวกับปัญหาการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ครูจัดบรรยากาศ
หรือสถานการณ์ที่เข้าให้นักเรียนตั้งคำถาม ให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยโดยครูเป็นผู้ตอบ ให้นัก
เรียนซักถามข้อสงสัยโดยเพื่อนนักเรียนช่วยกันตอบแล้วครูสรุปให้ ให้นักเรียนรวบรวมเอกสารและ
ข่าวแล้วรายงานหน้าชั้นเรียนตามหัวข้อที่ครูกำหนดให้ ให้นักเรียนแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการอนุ
รักษ์วัฒนธรรมไทยด้วยตนเองตามความสนใจของนักเรียน แล้วนำเสนอในชั้นเรียน ให้นักเรียน
อภิปรายแสดงความคิดเห็น จัดกิจกรรมให้นักเรียนฝึกทักษะกระบวนการ 9 ขั้นตอนในชั้น
ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น ปฏิบัติด้วยความชื่นชม ประเมินระหว่างปฏิบัติ ปรับปรุงให้ดีขึ้น

อยู่เสมอ ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ แต่ปฏิบัติน้อยในเรื่องต่อไปนี้ คือ ครูบรรยาย แล้วให้นักเรียนจับบันทึก ใช้กระบวนการกลุ่มฝึกฝนให้นักเรียนสามารถร่วมมือกันวางแผนอนุรักษ์ วัฒนธรรมไทย ฝึกให้นักเรียนแก้ปัญหาอย่างมีระบบโดยใช้วิธีสอนแบบเกมส์สถานการณ์จำลอง ให้นักเรียนจัดทำโครงการเพื่อเสนอในชั้นเรียนโดยครูเป็นที่ปรึกษา ให้นักเรียนสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่นที่เป็นแบบอย่างในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ครูให้นักเรียนไปทัศนศึกษาแหล่งวิชาการในชุมชน ครูเชิญวิทยากรมาบรรยายแล้วให้นักเรียนทำรายงาน ให้นักเรียนไปทัศนศึกษาแหล่ง วิชาการในชุมชน ครูเชิญวิทยากรมาบรรยายแล้วให้นักเรียนทำรายงาน ให้นักเรียนดูภาพยนตร์ วีดีโอ สไลด์ ภาพยนตร์เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยแล้วแสดงความคิดเห็น ให้นักเรียน สังเกตและเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของท้องถิ่นที่ชุมชนจัดขึ้นแล้วทำรายงานเสนอครู จัดกิจกรรมให้นักเรียนฝึกทักษะกระบวนการ 9 ขั้นตอนในชั้น คิวเคาระห์วิจารณ์ สร้างทางเลือก อย่างหลากหลาย ประเมินและเลือกทางเลือก กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ

การวัดและประเมินผล ครูสังคมนาศึกษาปฏิบัติมากในเรื่องต่อไปนี้ คือ ประเมินความรู้ความเข้าใจโดยการทำแบบทดสอบเมื่อจบบทเรียนแต่ละบท ประเมินความรู้ ความเข้าใจโดยการทำแบบทดสอบระหว่างภาคเรียนและปลายภาคเรียน ประเมินจากความสนใจ และความกระตือรือร้นของนักเรียน ประเมินจากความสามารถในการตั้งคำถามของนักเรียน ประเมินจากการแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน ประเมินจากการเขียนรายงานของนักเรียน ประเมินจากผลงานที่นักเรียนปฏิบัติตลอดภาคเรียน สังเกตพฤติกรรมเป็นรายบุคคลตลอดภาคเรียน แต่ปฏิบัติน้อยในเรื่องต่อไปนี้ คือ ประเมินทักษะกระบวนการ 9 ขั้นตอนจากการฝึกปฏิบัติ กิจกรรมที่ครูจัดให้และให้เพื่อนนักเรียนประเมินจากการทำกิจกรรมกลุ่ม

2. ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จากการวิจัยพบว่าครูสังคมนาศึกษาปฏิบัติมากใน ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการวางแผนการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร ส่วนด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการวัดและการประเมินผลนั้น ครูสังคมนาศึกษาปฏิบัติน้อย เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านปรากฏดังนี้

การกำหนดวัตถุประสงค์ ครูสังคมนาศึกษาปฏิบัติมากในเรื่องต่อไปนี้ คือ การกำหนดให้ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะและปัญหาวัฒนธรรมไทย มีความตระหนักในการอนุรักษ์

วัฒนธรรมไทย สามารถตัดสินใจเลือกปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยมีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

การวางแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูสังคมนาวิชาปฏิบัติมากในเรื่องต่อไปนี้ คือ ครูเป็นผู้วางแผนโดยให้นักเรียนจัดกิจกรรม ครูเป็นที่ปรึกษาโดยให้นักเรียนเป็นผู้วางแผน และดำเนินการจัดกิจกรรมเอง ครูร่วมวางแผนกับนักเรียนและร่วมกันจัดกิจกรรม ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ แต่ปฏิบัติน้อย ในเรื่องต่อไปนี้ คือ ครูบังคับให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม ครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนและดำเนินการร่วมกับหมวดวิชาอื่นในโรงเรียน ครูเป็นผู้วางแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมแต่เพียงผู้เดียว

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูสังคมนาวิชาปฏิบัติมากเพียง 2 เรื่องคือ ให้นักเรียนจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์บริเวณสถานที่สำคัญของชุมชน แต่ปฏิบัติน้อยในเรื่องต่อไปนี้คือ จัดกิจกรรมชุมนุมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย จัดให้มีกิจกรรมวิชาการ เช่น เชิญวิทยากรมาบรรยาย เป็นต้น จัดงานสัปดาห์หรือภาพยนตร์ เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยโดยเชิญชวนนักเรียนในโรงเรียนเข้าร่วมชม ออกแบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครอง จัดรายการเสียงตามสาย จัดทำเอกสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยเผยแพร่ภายในโรงเรียน จัดให้มีการประกวดบทความ คำขวัญเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย จัดให้มีการประกวดเขียนภาพโปสเตอร์เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ให้นักเรียนจัดอภิปรายหรือโต้วาทีเกี่ยวกับปัญหาการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ส่งนักเรียนเป็นตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยระหว่างโรงเรียนจัดให้มีการแข่งขันตอบปัญหาชิงรางวัลทั้งระดับชั้น ระดับโรงเรียน และระหว่างโรงเรียน จัดทัศนศึกษา

การวัดและประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูสังคมนาวิชาปฏิบัติมาก ในเรื่องต่อไปนี้คือ ประเมินผลร่วมกับวิชาสังคมนาวิชาโดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนตามหลักสูตร ครูเป็นผู้ประเมินผล ประเมินพัฒนาการของนักเรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัยจากผลงานที่นักเรียนปฏิบัติตลอดภาคเรียน ประเมินโดยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจากการเข้าร่วมกิจกรรม ให้นักเรียนทำแบบทดสอบข้อเขียน แต่ปฏิบัติน้อยในเรื่อง ต่อไปนี้ คือ ประเมินผลแยกต่างหากโดยไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลในวิชาสังคมนาวิชา ให้นักเรียนประเมิน

ผลด้วยตนเอง ให้นักเรียนประเมินผลเพื่อนักเรียนทั้งรายบุคคลและกลุ่ม ครูและนักเรียนร่วมกัน ประเมินผล ประเมินจากการจัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักเรียน

ตอนที่ 3 ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ของครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 3

1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน จากการวิจัยพบว่า เป็นปัญหา มากในด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ส่วนการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาเป็นปัญหาน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละด้าน ปรากฏดังนี้

การกำหนดวัตถุประสงค์ เป็นปัญหามาก ในเรื่องต่อไปนี้ คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทำได้ยาก เพราะวัตถุประสงค์ในหลักสูตรสังคมศึกษามีมาก การกำหนด วัตถุประสงค์ให้นักเรียนมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทำได้ยาก การกำหนดวัตถุประสงค์ ของการสอนสอดแทรกเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยเพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะทาง วัฒนธรรมทำได้ยาก เพราะเวลามีจำกัด แต่เป็นปัญหาน้อย เพียงข้อเดียว คือ การกำหนด วัตถุประสงค์ในหลักสูตรเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยไม่ชัดเจนยากแก่การนำไปใช้เป็นแนวทาง ในการปฏิบัติ

การสอดแทรกความรู้ในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาเป็นปัญหามากเพียงเรื่องเดียว คือ เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาตามหลักสูตรมีมากทำให้การสอดแทรกความรู้ทำได้ยาก แต่เป็นปัญหาน้อย ในเรื่องต่อไปนี้เป็น เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาในหลักสูตรไม่เอื้อต่อการนำความรู้เรื่องวัฒนธรรมไทย มาสอดแทรก เนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยไม่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน เนื้อหาวิชาเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยบางเรื่องขัดกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เนื้อหาวิชาเกี่ยวกับการ อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยที่ควรจะนำมาสอดแทรกมีมากไม่เหมาะสมกับเวลา

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นปัญหามากในเรื่องต่อไปนี้คือ การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของบทเรียนทำได้ยาก เพราะมีเวลาเรียน จำกัด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบางประเภทครูต้องใช้เวลาในการเตรียมมาก ครูมี

ความรู้และทักษะไม่เพียงพอในการใช้วิธีสอนแบบใหม่ๆ เช่น การสอนแบบสืบสอบ (Inquiry) ทักษะกระบวนการ 9 ขั้นตอน ฯลฯ ระเบียบในการนำนักเรียนออกไปนอกสถานศึกษา เป็นอุปสรรคต่อการนำนักเรียนไปทัศนศึกษา โรงเรียนขาดแคลนสื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา สภาพห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้สื่อการสอนประเภท เครื่องฉายและเครื่องเสียง แต่เป็นปัญหาน้อย ในเรื่องต่อไปนี้เป็น กิจกรรมบางประเภทขัดกับสภาพวัฒนธรรมของท้องถิ่นและความเชื่อทางศาสนา การกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนทำได้ยาก การกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีทำได้ยาก การตั้งคำถามให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านวัฒนธรรมมีความจำกัดเนื่องจากสภาพวัฒนธรรมของท้องถิ่น ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบางประเภท

การวัดและประเมินผล เป็นปัญหามาก ในเรื่องต่อไปนี้เป็น การวัดและประเมินผล ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนให้ครบทุกด้าน ทั้งพุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัย ทำได้ยาก การวัดและประเมินผลโดยการสังเกตนักเรียนทำได้ยาก เพราะเวลาจำกัด การวัดและประเมินผลทักษะกระบวนการ 9 ขั้นตอน ทำได้ยาก เพราะครูมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอ ไม่สามารถติดตามผลพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างทั่วถึง และต่อเนื่อง ครูขาดทักษะในการใช้เทคนิคการวัดและประเมินผลแบบต่าง ๆ

2. ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จากการวิจัยพบว่าเป็นปัญหามากในด้านการวางแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและประเมินผล ส่วนการกำหนดวัตถุประสงค์ เป็นปัญหาน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียด ปรากฏดังนี้

การกำหนดวัตถุประสงค์ เป็นปัญหาน้อย ในเรื่องต่อไปนี้เป็น วัตถุประสงค์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรกำหนดไว้ไม่ชัดเจนยากแก่การนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ไม่สอดคล้องกับพัฒนาการของนักเรียน วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ไม่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ไม่สอดคล้องกับสภาพวัฒนธรรมของท้องถิ่น ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตร

การวางแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นปัญหามาก ในเรื่องต่อไปนี้เป็นคือ นักเรียนไม่ให้ความสนใจกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย นักเรียนขาดทักษะการทำงานกลุ่ม ขาดความร่วมมือจากแหล่งวิชาการของชุมชนในการดำเนินการจัดกิจกรรม แต่เป็นปัญหาน้อย เพียงเรื่องเดียว คือ ขาดการประสานความร่วมมือจากหมวดวิชาต่างๆ

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นปัญหามาก ในเรื่องต่อไปนี้เป็นคือ ครูขาดความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูไม่มีเวลาที่จะจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพราะมีภารกิจอื่นที่ต้องทำ การกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทำได้ยากเพราะนักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนทำได้ยากเพราะเวลาเรียนมีจำกัด การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรนักเรียนไม่กล้าแสดงออก ขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ขาดแคลนสื่อด้านโสตทัศนศึกษา เช่น สไลด์ วีดีโอเทป ภาพยนตร์ ฯลฯ ขาดความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียนในการพาไปทัศนศึกษา สภาพแวดล้อมในโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร แต่เป็นปัญหาน้อยเพียงเรื่องเดียว คือ ขาดความร่วมมือจากฝ่ายบริหารคณะครูอาจารย์และนักเรียนในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

การวัดและประเมินผล เป็นปัญหามากในเรื่องต่อไปนี้เป็นคือ การวัดและประเมินผลโดยการสังเกตนักเรียนทำได้ยากเพราะเวลามีจำกัด การวัดและประเมินผลโดยเพื่อนนักเรียนเป็นผู้ประเมินผลมีข้อจำกัดในเรื่องอคติ การวัดและประเมินผลพัฒนาการทางเจตคติของนักเรียนทำได้ยาก การติดตามผลพฤติกรรมนักเรียนให้ทั่วถึงและต่อเนื่องทำได้ยาก แต่เป็นปัญหาน้อยเพียงเรื่องเดียว คือ การแบ่งสัดส่วนของคะแนนในการวัดและประเมินผลภาคความรู้และภาคปฏิบัติให้เหมาะสมทำได้ยาก

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของครูสังคมศึกษา สรุปผลเรียงตามลำดับความถี่ ได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนได้แก่ ควรเสนอเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน ควรกำหนดวัตถุประสงค์ให้เหมาะสมที่จะสอดคล้องได้ในรายวิชาโดยกำหนดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาปัจจุบันและสภาพวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรสอดคล้องแทรกกิจกรรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยไว้ในทุกรายวิชาและทุกครั้งที่สอนเท่าที่จะทำได้ ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุดโดยเน้นกิจกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติและมีประสบการณ์ตรงให้มากที่สุดโดยเฉพาะการพานักเรียนไปทัศนศึกษา ควรเน้นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม ควรจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยเพื่อให้ความรู้แก่ครูผู้สอนให้มากกว่านี้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่ ควรให้ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ให้สัมพันธ์กับหลักสูตร ควรให้ครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมโดยให้สอดคล้องกับสภาพวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพวัฒนธรรมท้องถิ่นและความสนใจของนักเรียน ควรวัดและประเมินผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมและการปฏิบัติจริง

สรุปผลข้อมูลจากการสัมภาษณ์

1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของครูสังคมศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น ครูสังคมศึกษาร้อยละ 93.3 ทำความเข้าใจสาระสำคัญของหลักสูตรให้ชัดเจนเพื่อจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด รองลงมาคือ ร้อยละ 66.7 ทำความเข้าใจวัฒนธรรมไทยให้ชัดเจนเพื่อการสื่อความหมายที่ถูกต้อง

แนวทางที่ครูใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยร้อยละ 86.7 คือเวลาที่ใช้การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน รองลงมาคือร้อยละ 73.3 คือหลักสูตร

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ครูสังคมนักศึกษา ศึกษาค้นคว้าต่อไปเรื่อยๆ คือ การกำหนดให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมไทย และ ให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามประเพณีวัฒนธรรมไทย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ครูสังคมนักศึกษา ร้อยละ 60.0 ให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยเป็นประจำ ร้อยละ 73.3 ให้อภิปรายแสดงความคิดเห็นเป็นบางครั้ง และร้อยละ 60.0 ไม่เคยจัดกิจกรรมโดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเป็นวิทยากร

อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนเรื่องวัฒนธรรมนั้น ครูสังคมนักศึกษา ร้อยละ 100 ใช้ ภาพบัตรคำ รองลงมาคือร้อยละ 66.7 ใช้แถบบันทึกภาพ วีดีโอ และอุปกรณ์ที่ครูสังคมนักศึกษาไม่ได้ ใช้คือภาพยนตร์ และหุ่นจำลอง

การวัดผลการเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรม ครูสังคมนักศึกษาร้อยละ 66.7 วัดผลด้านความรู้ ความเข้าใจ รองลงมาคือร้อยละ 60.7 วัดผลด้านการพัฒนาเจตคติ

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ครูสังคมนักศึกษา ร้อยละ 80.0 คิดว่า คือเวลา รองลงมาร้อยละ 66.7 คิดสภาพแวดล้อม

2. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ครูสังคมนักศึกษาเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อ การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ตามความสนใจของนักเรียนเอง และครูสังคมนักศึกษาคิดว่ากิจกรรม เสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยมากที่สุด คือ ชุมนุมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูสังคมนักศึกษাজัดกิจกรรมชุมนุมเป็นประจำ จัดรายการแข่งขันตอบปัญหาเป็นบางครั้ง และไม่เคยจัดนิทรรศการตามวันและเหตุการณ์สำคัญ

ครูสังคมนักศึกษาคิดว่าประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย มากที่สุด ได้แก่การมีความรับผิดชอบต่อตนเองและ หมู่คณะมากขึ้น รองลงมาได้แก่ ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน รู้จักการทำงานเป็นกลุ่มหรือ

หมู่คณะ และมีโอกาสแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ส่วนปัญหาด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย นั้น ครูสังคมศึกษาประสบปัญหาในเรื่องการขาดงบประมาณสนับสนุนในการจัดทำโครงการต่าง ๆ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ครูขาดความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมพร้อมหลักสูตร และนักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของครูสังคมศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยส่วนรวมพบว่าครูสังคมศึกษาปฏิบัติมาก อาจเป็นเพราะครูสังคมศึกษาที่เป็นตัวอย่างประชากรในการวิจัยนี้ร้อยละ 93.2 มีวุฒิศึกษาปริญญาตรีร้อยละ 48.3 มีประสบการณ์ในการสอน 11-15 ปี และร้อยละ 49.5 มีความสนใจต่อการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยมาก ทำให้ครูสังคมศึกษามีความรู้ความเข้าใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยดีพอ จึงปฏิบัติมากในด้านนี้ แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏดังนี้

การกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอนสังคมศึกษา จากการวิจัยพบว่าครูสังคมศึกษาปฏิบัติมากในเรื่องต่อไปนี้เป็นข้อกำหนดให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย มีความตระหนักในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และมีค่านิยมในทางปฏิบัติเกี่ยวกับอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและมาตรการในการพัฒนาการศึกษาของรัฐ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535: 31-32) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคล ดังนี้ คือ "...มุ่งให้ผู้เรียนมีความซาบซึ้งและตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ของชาติ และมีความเข้าใจในศิลปะและวัฒนธรรมนานาชาติ..." และได้มีการกำหนดมาตรการไว้ในข้อ 2 ว่า " เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้านโดยเน้นการตระหนัก สำนึกและการปฏิบัติจริง เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม" เป็นที่น่าสังเกตว่าวัตถุประสงค์ที่ครูสังคมศึกษาปฏิบัติน้อย ได้แก่ การกำหนดให้นักเรียนมีทักษะกระบวนการ 9 ขั้นตอน ซึ่งขัดกับจุดเน้นของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

(อ้างในกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ 2534 : 4) ที่สำคัญประการหนึ่ง คือการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ ผู้วิจัยเห็นว่า อาจเป็นเพราะครูยังไม่เข้าใจการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ขั้นตอน หรือกระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ในขณะที่ครูยังไม่พร้อมจึงทำให้ครูสังคมนักศึกษาใช้ทักษะกระบวนการในการเรียนการสอนน้อย

การจัดเนื้อหาวิชาสังคมนักศึกษาเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย จากการวิจัยพบว่าครูสังคมนักศึกษาปฏิบัติมากในเรื่องต่อไปนี้เป็นคือ สอดแทรกเมื่อมีความสัมพันธ์กับเรื่องที่สอน การสอนสอดแทรกเรื่องราวต่างๆกับเนื้อหาที่สัมพันธ์กันในวิชาสังคมนักศึกษานั้นได้มีนักการศึกษาทำวิจัยไว้หลายเล่ม เช่นวัลยา โกสุม (2530:240) พบว่า ครูสังคมนักศึกษาสอนวัฒนธรรมโดยวิธีการสอดแทรกมากที่สุด พิรุณ ชำเลิศ (2529:102) พบว่าครูสังคมนักศึกษาสอนสอดแทรกในวิชาอื่นในหมวดวิชาสังคมนักศึกษา และ บุปผา นวลละออง (2526:74) พบว่าครูสังคมนักศึกษาสอนสอดแทรกในวิชาอื่นในกลุ่มสังคมนักศึกษา เมื่อสามารถจะเชื่อมโยงหรือสอดแทรกได้ ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้สาเหตุประการหนึ่งก็คือ การสอนสังคมนักศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาชั้น ครูสังคมนักศึกษาที่เป็นตัวอย่างประชากรของการวิจัยนี้ ส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 93.2 จบปริญญาตรีและเรียนวิธีการสอนซึ่งตามทฤษฎีการสอนจะสอนแบบสอดแทรกแนวคิดต่างๆอยู่แล้ว นอกจากนั้น แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายและมาตรการในการพัฒนาการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535:64) ยังได้ระบุมาตรการในการพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาไว้ในข้อ 11 ว่า "ส่งเสริมการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ เห็นคุณค่า และอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ รวมทั้งมีความเข้าใจในศิลปะและวัฒนธรรมนานาชาติ โดยสอดแทรกในการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมเสริม" ส่วนการจัดเนื้อหาวิชาที่ครูสังคมนักศึกษาที่เป็นตัวอย่างประชากรของการวิจัยนี้พบว่า ครูสังคมนักศึกษา ร้อยละ 80.0 คิดว่าปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยคือ เรื่องเวลาทำให้ครูสังคมนักศึกษาเร่งสอนเพื่อให้ทันเวลาและตรงตามเนื้อหาหลักสูตรกำหนด การสอดแทรกความรู้เรื่องวัฒนธรรมจึงทำได้น้อย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย จากการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษาปฏิบัติมากในเรื่องต่อไปนี้ คือ ครูชี้ถามแล้วให้นักเรียนตอบเกี่ยวกับปัญหาการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและให้นักเรียนอภิปราย แสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ โยธิน สุริยพงศ์ (2533:82) ที่พบว่าวิธีสอนที่ครูส่วนใหญ่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนคือการ บรรยาย การอภิปรายและการให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ สุภาวดี บุญโทก (2529:166) ที่พบว่าวิธีการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนมากใช้วิธีการสอน แบบบรรยายและอภิปราย ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเนื่องมาจากข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและเป็นที่น่าสังเกตว่ากิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูสังคมศึกษาปฏิบัติน้อย คือ การน่านักเรียนไปทัศนศึกษาและแหล่งวิทยาการในชุมชน และการเชิญวิทยากรมาบรรยายแล้วให้นักเรียนทำรายงาน อาจเนื่องมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้คือ ประการที่หนึ่ง ข้อจำกัดในเรื่องเวลาระเบียบในการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ ทั้งๆที่วิธีนี้จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้ลึกซึ้งซึ่ง เห็นคุณค่า ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย ดังผลการวิจัยของโรเบิร์ต อี คิง (Robert E. King 1979 : 4116-A) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยวิธีจัดทัศนศึกษา ร่วมกับการสอนในชั้นปกติ นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงขึ้น และมีทิศทางของเจตคติโน้มเอียงไปในทางที่พึงปรารถนามากขึ้น ประการที่สอง ครูสังคมศึกษาที่เป็นตัวอย่างประชากรของการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่คือร้อยละ 65.5 ไม่เคยเข้ารับการอบรมเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ทำให้ครูขาดทักษะและประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ครูสังคมศึกษาจัดกิจกรรมดังกล่าวได้น้อยทั้งที่เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมในการสร้างความรู้ลึกซึ้ง และมีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย เพราะช่วยให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรงและมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้มากดังที่พนัส หันนาคินทร์ (2523:126) ได้เสนอแนะไว้ว่า "...จะต้องเฟื่องเด็กที่การปฏิบัติมากกว่าเนื้อหาเพราะสิ่งที่ต้องการคือการปฏิบัติตามวัฒนธรรม..."

การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยจากการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษาปฏิบัติมากในเรื่องต่อไปนี้ คือ ประเมินความรู้ความเข้าใจ โดยการทำแบบทดสอบระหว่างภาคเรียนและปลายภาคเรียน ประเมินจากผลงานที่นักเรียนปฏิบัติตลอดภาคเรียน และประเมินจากการแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ

วัลยา โกสุ่ม (2530:242) ที่พบว่าครูสังคมนตรีศึกษาวัดผลการเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมด้านความรู้ความเข้าใจมากที่สุด เช่นเดียวกับการวิจัยของ กนกพร โพธิ์ผละ (2529:98) พิรุณ ช่าเลิศ (2529:100) และบุบผา นวลละออ (2526:100) ที่พบว่า ครูสังคมนตรีเห็นด้วยมากเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการใช้คะแนนจากกิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ แสดงให้เห็นว่าครูสังคมนตรีมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการวัดผลที่ไม่เน้นแต่ความรู้ความเข้าใจเพราะการถ่ายทอดวัฒนธรรมนอกจากจะให้ความรู้ทางทฤษฎีแล้วต้องให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วย

2. สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของครูสังคมนตรี ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยส่วนรวมพบว่าครูสังคมนตรีปฏิบัติน้อย อาจเนื่องมาจากครูสังคมนตรีขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งจากการสัมภาษณ์ครูสังคมนตรีพบว่า ร้อยละ 60.0 ขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรทำให้ครูสังคมนตรีปฏิบัติน้อยในด้านนี้ แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียด ปรากฏดังนี้

การกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จากการวิจัยพบว่า ครูสังคมนตรีปฏิบัติมาก ในเรื่องต่อไปนี้เป็น การกำหนดให้นักเรียน มีความตระหนักในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะและปัญหาทางวัฒนธรรมไทย สามารถตัดสินใจเลือกปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ บานชื่น บุญประเสริฐ (2534:113) ที่พบว่า ครูสังคมนตรีเน้นจุดประสงค์ ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่อไปนี้เป็นข้อบ่งชี้ คือ ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติตนเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้อง และมีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แสดงให้เห็นว่าครูสังคมนตรีมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสร้างความรู้สึกรักชาติซึ่งเห็นคุณค่า และมีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเป็นเพราะครูสังคมนตรีที่เป็นตัวอย่างประชากร ในการวิจัยนี้ส่วนใหญ่ร้อยละ 49.5 มีความสนใจต่อการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยมากทำให้ครูสังคมนตรีวางแผนการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับนโยบายในการพัฒนาการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2535:63) ที่ระบุว่า "มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ เห็นคุณค่า และร่วมกันอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ทรัพยากร

และสิ่งแวดล้อม"

การวางแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร. จากการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษาปฏิบัติมากในเรื่องต่อไปนี้ คือ การให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ ซึ่งสอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2532 (2532:3) ที่ระบุว่า "กิจกรรมที่กำหนดในโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันของผู้เรียนเป็นกลุ่มๆ ตามความสนใจและความถนัด..." นอกจากนี้ นักการศึกษาได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้หลายเล่ม เช่น นิรุฒ ขำเลิศ (2529:107) ที่พบว่า ครูสังคมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากในด้านการให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ และสมกุล ถาวรกิจ (2528:279) ที่พบว่า การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของชุมนุมควรขึ้นอยู่กับความสนใจและความสมัครใจของนักเรียนเอง ซึ่งตรงกับแนวคิดของ โรเบิร์ต ดี บาร์ร (Robert D. Barr 1973:159) ที่เห็นว่า ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามความถนัดและความสนใจ เป็นที่น่าสังเกตว่า การวางแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ครูสังคมศึกษาปฏิบัติน้อย คือ การที่ครูบังคับให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม และครูเป็นผู้วางแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมแต่เพียงผู้เดียว แสดงให้เห็นว่า ครูสังคมศึกษาเข้าใจระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมนักเรียนโดยให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ ไม่เป็นการบังคับ ดังที่ กาญจนา เวชยนต์ (2526:111) ได้วิจัยพบว่า เหตุที่นักเรียนไม่สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเพราะนักเรียนมีความเห็นว่าเป็นคนไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร. จากการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษาปฏิบัติมากในเรื่องต่อไปนี้ คือ การให้นักเรียนจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์บริเวณสถานที่สำคัญของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปราณี รามสูต (2528:192-193) และจอห์น ยู ไมเคิลลิส (John U. Michaelis 1972:246-249) ที่ชี้ให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์จะช่วยเสริมสร้างเจตคติได้ นอกจากนี้ พันธ์ หันนาคินทร์ (2523:126) ได้เสนอแนะไว้ว่า "...การปลูกฝังค่านิยมควรเน้นที่การปฏิบัติ โดยครูสามารถใช้

เวลาที่หลักสูตรกำหนดสอนเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวัฒนธรรม เวลาที่เหลืออยู่อาจจัดกิจกรรมประกอบ เช่น ให้จัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับวัฒนธรรม..." เป็นที่น่าสังเกตว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ครู สังคมศึกษาปฏิบัติน้อย ได้แก่ การออกแบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครอง จัดรายการเสียงตามสาย จัดทำเอกสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยเผยแพร่ภายในโรงเรียน จัดทัศนศึกษา จัดให้มีการแข่งขันตอบปัญหาชิงรางวัลทั้งระดับชั้น ระดับโรงเรียน และระหว่างโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าการที่ครูสังคมศึกษาจัดกิจกรรมดังกล่าวน้อย อาจเนื่องมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้ ประการที่หนึ่ง อาจขาดการสนับสนุนและร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียน คณะครูและนักเรียน เนื่องจากกิจกรรมบางประเภทต้องอาศัยความร่วมมือจากคณะครูและนักเรียน กิจกรรมบางประเภทต้องอาศัยการสนับสนุนจากผู้บริหาร ทำให้ครูสังคมศึกษาไม่สามารถจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรดังกล่าวได้มากนัก และไม่สามารถจัดให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ ดังที่ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2532:76) ได้ศึกษาพบว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนไม่สามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามหลักสูตรได้ครบถ้วน เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนไม่ให้การสนับสนุน ประการที่สอง ครูอาจขาดความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพได้ ดังเช่น ผลการวิจัยของ สวัสดิ์นันท์ ศรีประทีภ (2534:82) ที่พบว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออกเช่น การแข่งขันตอบปัญหาทางสังคมศึกษาตามสภาพที่เป็นจริง ครูจัดน้อยเนื่องจากมีเวลาจำกัด และการขาดความรู้และทักษะของครู ประการที่สาม อาจเนื่องมาจากความยุ่งยากในการเตรียมการ และการดำเนินการจัดกิจกรรมรวมทั้งอุปสรรคในด้านงบประมาณเช่น การจัดทัศนศึกษา เป็นต้น จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ครูสังคมศึกษาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรดังกล่าวน้อย

การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จากการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษาปฏิบัติมาก ในเรื่องต่อไปนี้ คือ ครูเป็นผู้ประเมินผล และประเมินพัฒนาการของนักเรียน ทั้งด้านพุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัย จากผลงานที่นักเรียนปฏิบัติตลอดภาคเรียน ซึ่งตรงกับหลักการวัดและประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา โดยต้องวัดและประเมินผลทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะการปฏิบัติให้ควบคู่กันไป ดังเช่น ผลการวิจัยของ ปราณีย์ ศรีพงษ์ (2532:54) และพิรุณ ขำเลิศ (2529:108) ที่พบว่า ครูสังคมศึกษาเห็นด้วย

มากกว่า การประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาจะต้องประเมินทุกด้านทั้งด้าน พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ควบคู่กันไป เพื่อให้การวัดและประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ครูสังคมศึกษาปฏิบัติน้อย ได้แก่ การให้นักเรียนประเมินผลด้วยตนเอง และประเมินผลแยกต่างหากโดยไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเมินผลในวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่า อาจเป็นเพราะครูสังคมศึกษามีความเข้าใจวิธีการวัดและประเมินผลพัฒนาการของนักเรียนว่าต้องกระทำควบคู่กันไป ทั้งกิจกรรมในห้องเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร นอกจากนี้ครูสังคมศึกษาอาจเห็นว่า นักเรียนยังไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะวัดและประเมินผลด้วยตนเองได้ จึงทำให้ครูสังคมศึกษา วัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรดังกล่าวน้อย

3. ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของครูสังคมศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยส่วนรวมพบว่าเป็นปัญหาน้อย อาจเป็นเพราะว่า ครูสังคมศึกษาที่เป็นตัวอย่างประชากรในการวิจัยนี้ ร้อยละ 93.2 เป็นผู้วุฒิการศึกษาปริญญาตรีจึงมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนดีพอปัญหาที่เกิดขึ้นจึงไม่ได้เกิดจากตัวครู แต่เกิดจากสิ่งแวดล้อมในด้านนี้จึงเป็นปัญหาน้อย แต่เมื่อเพื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏดังนี้

การกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอนสังคมศึกษา จากการวิจัยพบว่า การกำหนดวัตถุประสงค์ที่เป็นปัญหามาก คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ให้นักเรียนมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทำได้ยาก การกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอนสอดแทรกเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยเพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะทางวัฒนธรรมทำได้ยากเพราะ เวลาจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ เข้าวฤทธิ จงเกษกรณ์ (2529:114) ที่พบว่า การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนการสอนทำได้ยาก และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูสังคมศึกษาที่เป็นตัวอย่างประชากรของการวิจัยนี้ พบว่า การสอนโดยการสอดแทรกในวิชาสังคมศึกษานั้นครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่คือร้อยละ 86.7 ยึดวัตถุประสงค์ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมไทย และครูสังคมศึกษา ร้อยละ 80 คิดว่าปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย คือ เรื่องของเวลาจึงอาจเป็นไปได้ที่ครูสังคมศึกษาเห็นว่าการ

กำหนดวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นเป็นปัญหามาก เนื่องจากการกำหนดให้นักเรียนมีจิตสำนึก และพัฒนาการด้านทักษะ นั้นไม่สามารถวัดและประเมินผลได้โดยตรงต้องอาศัยการสังเกตควบคู่ไปกับวิธีอื่น และต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร ทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ดังกล่าวเป็นปัญหามาก เป็นที่น่าสังเกตว่าการกำหนดวัตถุประสงค์ที่เป็นปัญหาน้อยคือ การกำหนดวัตถุประสงค์ในหลักสูตร เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยไม่ชัดเจน ยากแก่การนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ แสดงให้เห็นว่าครูสังคัมศึกษามีความเข้าใจหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่ระบุจุดประสงค์ของวิชาสังคัมศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยไว้ชัดเจน ดังนี้ "เพื่อให้ตระหนักในคุณค่าของวิทยาการ ศิลปวัฒนธรรม...มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเสริมสร้าง ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของประเทศ" (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2534:56)

การสอดแทรกในเนื้อหาวิชาสังคัมศึกษา จากการวิจัยพบว่า การสอดแทรกเนื้อหาวิชาที่เป็นปัญหามาก คือ เนื้อหาวิชาสังคัมศึกษาตามหลักสูตรมีมากทำให้การสอดแทรกความรู้ทำได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ พะเยาว์ ไวยโรจน์ (2530:83) ที่พบว่า เนื้อหาในหลักสูตรมีมากทำให้การสอดแทรกการพัฒนาเจตคติทำได้น้อย เช่นเดียวกับ การวิจัยของ ชีวินรส สุภาสัย (2529:125) และ ฤดี ภูมิภุมิตถาวร (2527:94) ที่พบว่า เนื้อหาวิชาสังคัมศึกษา ที่หลักสูตรกำหนดให้มีรายละเอียดมากเกินไป ปัญหาเรื่องเนื้อหาที่หลักสูตรกำหนดไว้มากเกินไปนั้นมีผลกระทบต่อการเรียนการสอนมาก ผู้วิจัยเห็นว่า อาจเป็นเพราะเวลาที่หลักสูตรกำหนดไว้ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา หรืออาจเป็นเพราะครูสังคัมศึกษาคิดตำรามากเกินไปไม่มีความยืดหยุ่นจนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพทำให้การสอดแทรกความรู้ในเนื้อหาวิชาสังคัมศึกษาเป็นปัญหามาก

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย จากการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นปัญหามาก คือ โรงเรียนขาดแคลนสื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของบทเรียนทำได้ยาก เพราะมีเวลาเรียนจำกัด และสภาพห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้อุปกรณ์ประเภท เครื่องฉายและเครื่องเสียง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ วัลลา โทสุขุม (2530:257) เชาวฤทธิ จงเกษกรม์ (2529:116) และชีวินรส สุภาสัย (2529:127) ที่พบว่า ปัญหาการจัด

กิจกรรมการเรียนการสอนที่สำคัญ คือ สภาพห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้สื่อการสอนบางชนิด และการขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น เกี่ยวกับการของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2527:9-21) ที่พบว่า โรงเรียนขาดแคลนอุปกรณ์เพื่อประกอบการเรียนการสอน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาการขาดอุปกรณ์ อาจเนื่องมาจากการที่โรงเรียนขาดงบประมาณซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังผลการวิจัยของ พเยาว์ ไวยโรจน์ (2530:83) และ กนกรัตน์ ช่างกว้าง (2524:138) ที่พบว่า โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการสอน ซึ่งทำให้เป็นปัญหามาก

การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากการวิจัยพบว่าการวัดและประเมินผลที่เป็นปัญหามากคือไม่สามารถติดตามผลพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างทั่วถึง และต่อเนื่อง การวัดและประเมินผลทักษะกระบวนการ 9 ขั้นตอนทำได้ยากเพราะครูมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอ และการวัดและประเมินผลให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนให้ครบทุกด้านทั้งพุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัยทำได้ยาก การที่การวัดและประเมินผลดังกล่าวเป็นปัญหา มากนั้นผู้วิจัยเห็นว่าอาจเป็นเพราะครูไม่มีความรู้ความเข้าใจการนำทักษะกระบวนการมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งถ้าพิจารณาทักษะกระบวนการทั้ง 9 ขั้นแล้วจะเห็นได้ชัดว่าขั้นตอนทั้ง 9 ขั้นครอบคลุมพฤติกรรมทั้งด้านพุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัย ดังนั้นการนำทักษะกระบวนการมาใช้ในการเรียนการสอน จึงสอดคล้องกับจุดหมายและหลักการของหลักสูตร เมื่อทักษะกระบวนการครอบคลุมพฤติกรรมทุกด้านเช่นนี้ การวัดและประเมินผลทักษะกระบวนการจะต้องสอดคล้องกับพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน เช่นกัน นอกจากนี้อาจเป็นเพราะว่าครูสังคมนาเคยชินกับการวัดและประเมินผลแบบเก่าที่มุ่งวัดความสามารถด้านความรู้ความจำเป็นหลัก ดังผลการวิจัยของชินโรส สุภาสัย (2529:138) และ เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์ (2529:120) ที่พบว่า การวัดและประเมินผลของครูสังคมนา ยังเน้นความรู้ความจำของนักเรียนมากกว่าการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสอนครบทุกด้าน ทำให้การวัดและประเมินผลพฤติกรรมให้ครบทั้ง 3 ด้านเป็นปัญหามาก

4. ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ของครูสังคมศึกษาด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยส่วนรวมพบว่าเป็นปัญหามากอาจเป็น เพราะว่าครูสังคมศึกษาขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรซึ่งจากการสัมภาษณ์ ครูสังคมศึกษาพบว่า ร้อยละ 73.3 ประสบปัญหาเรื่องการขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทำให้ครูสังคมศึกษาไม่สามารถจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพจึง เป็นปัญหามาก แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏดังนี้

การกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จากการวิจัยพบว่าการ กำหนดวัตถุประสงค์ที่เป็นปัญหาน้อย คือวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรกำหนดไว้ไม่ชัดเจน ขาดแก่การนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ไม่สอดคล้องกับพัฒนา การของนักเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า อาจเป็นเพราะครูสังคมศึกษาที่เป็นต้องอย่างประชากรของการวิจัย นี้ ส่วนใหญ่คือร้อยละ 93.2 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และได้ศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนา การมาแล้ว ทำให้สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ได้สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจของผู้เรียน หรืออาจเป็นเพราะครูสังคมศึกษามีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรซึ่งกำหนดไว้กว้างๆ เพื่อให้ครูสังคมศึกษานำไปกำหนดเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ที่เหมาะสมอีกทีหนึ่ง จึงทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ดังกล่าวเป็นปัญหาน้อย

การวางแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จากการวิจัยพบว่าการวางแผนการจัด กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เป็นปัญหามาก คือ นักเรียนขาดทักษะการทำงานกลุ่ม และนักเรียนไม่ให้ความสนใจกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ผู้วิจัยเห็นว่า อาจเนื่องมาจาก สาเหตุต่อไปนี้คือ ประการที่หนึ่ง อาจเนื่องมาจากนักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วม กิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ดังเช่นงานวิจัยของวิรัช กลิ่นสุบรรณ (2530: 105) ที่พบว่า ปัญหาด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร คือนักเรียนไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตรและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูสังคมศึกษาที่เป็นตัวอย่างประชากรของการวิจัยนี้ พบว่า ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่คือร้อยละ 53.3 ประสบปัญหาในเรื่อง นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ทำให้นักเรียนไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อการอนุรักษ์ วัฒนธรรมไทย ประการที่สอง อาจเนื่องมาจากครูสังคมศึกษาขาดความรู้ และทักษะในการจัด

กิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งตรงกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูสังคัมศึกษาที่เป็นตัวอย่างประชากรของการวิจัยนี้ พบว่าร้อยละ 60 ขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทำให้นักเรียนไม่ได้รับการฝึกฝนทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม จากเหตุดังกล่าวทำให้การวางแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรดังกล่าวเป็นปัญหามาก

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จากการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เป็นปัญหามาก คือการขาดแคลนสื่อด้านโสตทัศนศึกษา เช่น สไลด์ วิดีโอเทป ภาพยนตร์ ขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และครูไม่มีเวลาที่จะจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพราะมีการกิจอื่นที่ต้องทำ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพิรุณ ชำเลิศ (2529:101) ที่พบว่าปัญหาเกี่ยวกับตัวครู คือเรื่องเวลาและงบประมาณในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการวิจัยของดวงกมล จันทร์สม (2527:136-138) ที่พบว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมคือขาดงบประมาณ และปัญหาบุคลากร นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูสังคัมศึกษาที่เป็นตัวอย่างประชากรของการวิจัยนี้ร้อยละ 73.3 ประสบปัญหาด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย คือการขาดงบประมาณสนับสนุนในการจัดทำโครงการต่างๆ และร้อยละ 33.3 ไม่มีเวลาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า อาจเนื่องมาจากการที่ผู้บริหารโรงเรียนเน้นการพัฒนาการเรียนการสอนในห้องเรียนมากกว่า จึงทำให้การจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรน้อยกว่าด้านอื่น หรืออาจเนื่องมาจากการที่ครูสังคัมศึกษาจำเป็นต้องเร่งสอนเนื้อหาวิชาซึ่งมีมากเกินไป เพื่อให้ทันกับเวลาที่มีจำกัด ทำให้เวลาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยมีน้อยลง เป็นที่น่าสังเกตว่าการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เป็นปัญหาน้อย มีเพียงข้อเดียว คือการขาดความร่วมมือจากฝ่ายบริหารคณะครู อาจารย์ และนักเรียนในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2532:76) ที่พบว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนไม่สามารถจัดกิจกรรมต่างๆตามหลักสูตรได้ครบถ้วนเนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนไม่ให้การสนับสนุน และจากการวิจัยของพะเยาว์ ไวยโรจน์ (2530:97) และเชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์ (2529:76) ที่พบว่าครูสังคัมศึกษาประสบปัญหาการขาดความร่วมมือจากฝ่ายบริหาร คณะครูนักเรียนในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่เป็นเช่นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการเข้าร่วม

กิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังเช่นข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูสังคัมศึกษาที่เป็นตัวอย่างประชากรของการวิจัยนี้ ร้อยละ 6.7 ที่พบว่าปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร คือการไม่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนครูในโรงเรียนเท่าที่ควร แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรดังกล่าว เป็นปัญหาน้อย

การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จากการวิจัยพบว่า การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เป็นปัญหามาก คือการติดตามผลพฤติกรรมนักเรียนให้ทั่วถึงและต่อเนื่องทำได้ยากและการวัดและประเมินผลโดยการใช้สังเกตนักเรียนทำได้ยากเพราะเวลามีจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของชินอร์ส สุภาสัย (2529:138) และชาวฤทธิ จงเกษกรณ์ (2529:117) ที่พบว่าการใช้สังเกตนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรทำได้ยาก และไม่สามารถติดตามผลพฤติกรรมได้อย่างทั่วถึง ผู้วิจัยเห็นว่า อาจเป็นเพราะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีน้อยและครูสังคัมศึกษาต้องทำหน้าที่อื่นด้วย ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของปรีศนา โนมพรธ (2532:104) ที่พบว่าครูต้องช่วยงานด้านอื่นๆของโรงเรียนทำให้การเรียนการสอนด้อยประสิทธิภาพ ทำให้การติดตามผลพฤติกรรมนักเรียนให้ทั่วถึงและต่อเนื่องทำได้ยาก หรืออาจเป็นเพราะจำนวนนักเรียนมีมากเกินไป ครูไม่สามารถดูแลและสังเกตพฤติกรรมนักเรียนได้อย่างทั่วถึง ทำให้การวัดและประเมินผลดังกล่าวเป็นปัญหามาก เป็นที่น่าสังเกตว่า การวัดและประเมินผลที่เป็นปัญหาน้อยมีเพียงข้อเดียวคือ การแบ่งสัดส่วนของคะแนนในการวัดและประเมินผลภาคความรู้และภาคปฏิบัติให้เหมาะสมทำได้ยาก ผู้วิจัยเห็นว่า อาจเป็นเพราะครูสังคัมศึกษาที่เป็นตัวอย่างประชากรในการวิจัยนี้ ส่วนใหญ่ร้อยละ 93.2 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและเรียนวิธีการวัดและประเมินผลมาแล้ว ทำให้มีความเข้าใจในการแบ่งสัดส่วนของคะแนนที่เหมาะสม จึงทำให้ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาน้อย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. ควรปรับปรุงหลักสูตรทุกระดับโดยเน้นเนื้อหาเรื่องวัฒนธรรมไทยและการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย
2. ควรสนับสนุนโรงเรียนด้วยการให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณหรืออำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การไปทัศนศึกษาด้วยการแก้ไขข้อบกพร่องระเบียบปฏิบัติบางประการเพื่อให้ โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมได้คล่องตัวขึ้น
3. ควรผลิตตำรา คู่มือครูและเอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ออกเผยแพร่ให้ครูผู้สอน ตลอดจนร่วมมือกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม ทั้งของรัฐและเอกชนจัดการอบรมเพื่อเพิ่มสมรรถภาพทั้งด้านความรู้ และเทคนิคการสอน เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย โดยอบรมครูเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ
4. กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการควรจัดส่งศึกษานิเทศก์มาแนะนำช่วยเหลือครูเกี่ยวกับการเรียนการสอน การสร้างและการใช้สื่อการสอนประเภทต่างๆ รวมทั้งการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

1. ควรให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและดำเนินการให้ครูผู้สอน นักเรียนตลอดจนผู้ปกครองเห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย เป็นสิ่งสำคัญ และเป็นหน้าที่ของครูทุกคนที่จะปลูกฝังวัฒนธรรมไทย มิใช่ครูสังคัมศึกษาเพียงฝ่ายเดียว
2. ควรส่งครูอาจารย์เข้ารับการอบรม สัมมนา และศึกษาต่อเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการสอน
3. ควรสนับสนุนด้านงบประมาณและอำนวยความสะดวกให้ครูสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร

4. ควรประสานงานกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับพลังงานทั้งของรัฐและเอกชน เพื่อขอความร่วมมือในการจัดส่งวิทยากรมาบรรยาย หรือการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่

ข้อเสนอแนะสำหรับครูสังคัมศึกษา

1. ควรหมั่นศึกษาหาความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอเพื่อพัฒนาการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพ
2. ควรมีความสามารถในการสอนหลายๆแบบ เช่น แบบสืบสอบ บทบาทสมมติ การสร้างสถานการณ์จำลอง การใช้ชุดการสอน ทักษะกระบวนการ 9 ขั้นตอน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. ควรประยุกต์เนื้อหาให้เข้ากับสภาพสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อให้ นักเรียนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และสามารถนำมาใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้
4. ควรประเมินผลพัฒนาการของนักเรียนให้ครบทุกด้าน ทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย และควรทำอย่างต่อเนื่อง
5. ควรร่วมมือกับครูในสาขาวิชาอื่น ๆ ในด้านการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อ การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของครูสังคัมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษาอื่น
2. ควรศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยใน วิชาอื่นๆ